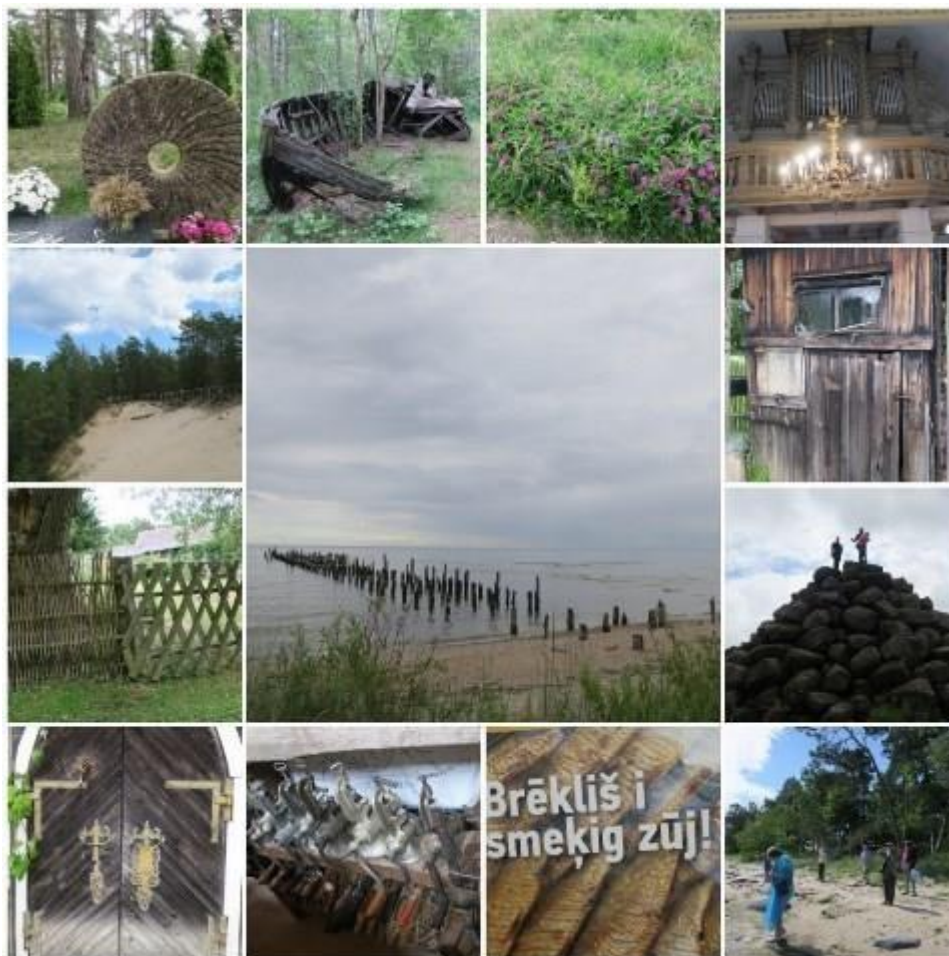

Ulbrokas bibliotēkas ceļotāju iespaidos - jūras zilais, kāpu baltais un mežu zaļais

Izbaudīt laika apstākļiem mainīgo vasaru ir ne tikai izaicinājums, bet galvenokārt sajūta un pārdzīvojums netveramajā, burvīgajā cilvēka apziņas un neatkarīgi no tās - eksistējošajā pasaules daļā, ko Ulbrokas bibliotēkas lasītāji, ceļojot kopā ar Janīnu Kursīti, piedzīvo arī šovasar. Esam raduši izbaudīt – stāstu, garšu un Latvijas dabas un cilvēku kultūrmantojumu. Šoreiz Ziemeļkurzemes vēsturiskais mantojums - zvejniekiemu viesmīlība, dabas varenība, jūras spēks un latvietības gars. Atbilstoši zili balti zaļā lībiešu karoga krāsām igauņu un somu radu tauta atstājusi savas pēdas gan latviešu valodā un kultūrā, gan iezīmes zvejniekiemu ainavā. Savdabība, sirsnība rodama šaurajā zemes strēlē starp zilo jūru un zaļo mežu bagātību. Lībieši ir sena Latvijas pamattauta. Abi pasaules kari un dzīve pierobežas zonā mazajai lībiešu tautai nesusi ciešanas, izsūtīšanas, ierobežotu iespēju pārvietoties un nodarboties ar tradicionālajiem amatiem.

Citkārt lēnprātīgi, tomēr raksturā neatlaidīgi un spītīgi ir vietējo iedzīvotāju dzīvesstāsti. Arī Andra uzņēmība ieved ikdienā, kas rit saskaņā ar paaudžu gaitā izkoptām tradīcijām. Dundagas novada Kolkas pagastā Pitragā pie Andra mielojamies ar svaigi cieti kūpinātām butēm. Savukārt sastapšanās ar Dženetu sniedz mutvārdu un dokumentālu laikmeta liecību par Kolku kā zvejniecības un zivju pārstrādes vietu, kur joprojām saglabājusies lībiešu zvejniekiem un tradīcijām raksturīgā nodarbe. Blakus mājražošanai, saglabātas vismaz gadsimtu senas tradīcijas par zelta šprotēm, kas, mūsaprāt, vēl joprojām savā garšas kvalitātē ir izcilas.

Kolkas raga tuvums, jūras un priežu smaržas piesātināts gaiss, sena vēsture un savdabīga vietas identitāte ir Kolkas un Dundagas novada raksturīgas iezīmes. Slīteres Nacionālā parka neatņemama sastāvdaļa ir jūras piekraste ar smilšaino liedagu un kāpām, kas nelielās apdzīvotības un kādreiz ierobežotās pieejamības dēļ samērā labi saglabājusies. Skatam neaptverama paveras divdesmit metrus augstā Pūrciema Baltā kāpa, kas rodama kādus piecsimt metrus no jūras un ir nesalīdzināmi

vecāka par pašreizējās jūras veidotajām kāpām. Savukārt Mazirbes kāpās vienkopus iegūlušas vecās zvejas laivas, kuras šeit sakopotas 20. gs. 50 - 60 gados. Iemesls šādai rīcībai - individuālās zvejas aizliegums pierobežas režīma zonas dēļ. Mazirbē redzamais un neizbēgami zūdošais ir vienīgais šāda veida „objekts” Latvijas piekrastē.

Izvēlējušies par savu ceļa zīmi Imanta Ziedoņa ceļa karti, spirtgto jūras vēju, atšķirīgo kulinārajā mantojumā Kurzemes piekrastes zvejniekiem harmoniskā saskaņā ar dabu, ejam savu ceļu talsinieces tūrisma un informācijas centra vadītājas Ineses Rozes vadībā, kas tik ļoti spējusi saglabāt savas patības un mīlestības kodu, kā arī spēju just līdzīgu vietējo līdzvērtīgai dzīvei. Stāstījums arvien uztur vēstures cilvēcisko jēgu un likumsakarības šodienā.

Nav slikti vienmēr būt pašam – nelocīt mēli, prātu, sirdsapziņu citiem tīkamā virzienā. Tieši tā Janīna Kursīte rosina pārdomas par latvietību un kultūru, izmantojot ārkārtīgi plašu kultūrvēsturisko faktu materiālu gan par dižvīru Krišjāņa Barona, Krišjāņa Valdemāra pēdām Ziemeļkurzemē, gan iepazīstot, nu jau bijušā, Dundagas novada domes priekšsēdētāja Gunāra Laicāna seno priekšmetu pasauli. It visā atklājas zināšanas etnogrāfijā, folklorā, valodniecībā un pētnieces pieredzē.

Tik neatlaidīgi šķetinot vietējo valodas, gluži nemanot, iegūstam šejienes krāsu raksturu: jūras zilais, kāpu baltais un mežu zaļais, tas tad arī sniedz bijību, dižumu un dvēseliskumu. Arī dievnamu un altārgleznu daudzveidība Kurzemes piekrastē izceļas ar izjustām, slaidām proporcijām, estētisko kvalitāti un gleznainu veidolu.

Mazirbes dievnamā uzstādīta Guntas Grīvas altārglezna, bet pie baznīcas kapī, kuros apglabāts Taizeļa prototips Nike Freimanis. Nodziedam lībiešu tautasdziesmu “Vecais Taizelis” un mazliet jautrā prātā dzīvojam nost. Kolkas baznīca pārsteidz ar Helēnas Heinrihsones avangardiski gleznoto altārgleznu, bet Kolkas Jūras Zvaigznes Dievmātes Romas katoļu baznīca mūsu interesi piesaista ar to, ka 1997. gada jūlijā prāvesta Andreja Mediņa vadībā baznīcas ēka Liepājas pusē tika nojaukta, transportēta, un, dažu mēnešu laikā uzstādīta no jauna Kolkā, iegūstot jaunu interjeru.

Iģenes baznīca ir viena no vecākajām koka baznīcām Baltijā, kas būvēta 18. gadsimta vidū un joprojām kalpo sākotnējam mērķim. Neticami, ka Dundagas baznīca līdz 20. gadsimta 20. gadu sākumam kalpojusi abām draudzēm - gan vācu, gan latviešu, tur vēl aizvien skan Anša Dinsberga darinātās ērģeles un rodama Jaņa Rozentāla altārglezna „Lieldienu rīts”.

13. gadsimta celtā Dundagas jeb viduslaiku pils, ko cēlis Rīgas domkapituls, kas ne tikai ierobežoja arhibīskapa varu, bet pat noteica valsts politiku, stāstnieces Ainas Pūliņas stāstījumā uzbur gan pils vēsturisko noskaņu, gan noslēpumaino auru, gan mītisko nostāstu klātbūtni. Tikuši līdz pils pagrabiem, arī mēs baudām pūteli. Tas senos laikos esot ņemts līdzīgu lauku darbos, lai to kopā ar rūgušpienu baudītu launagā. Dzeltens rausis vidēja šķīvja lielumā nav viss siera ritulis, bet gan sklandrausis, žograusis vai dižrausis, ko kurzemieki iecēluši dižā godā. Ēdam visi, arī tie, kas līdz šim to uzskatīja par nebaudāmu.

Kulinārā mantojuma garā turpinām nogaršot tradicionālos kazas sierus, jogurtu un sviestu, ka arī IK „Caprine” vadītājas Kristīnes Pilienas konditorejas izstrādājumus, kur pamatā izmantoti kazas piena produkti: biezpiena sacepumus, plātsmaizes. Vienlaicīgi z/s “Bērzi” ir kazu audzēšanas pionieri Latvijā, kas inovatīvi attīstās produktu veidošanā, ko neatradīsim ne citās Baltijas valstīs, ne arī tuvākajās Eiropas valstīs. Produkti ir ekoloģiski un bagāti ar uzturvielām. Jāteic, vienaldzīgo nav.

Meistars Igurds amatnieku sētā “Kauliņi” liekas, ka apstādina laiku un mums paveras skats uz netipisku ainavu, kur rodami koka automobiļi, interesants ēku un dārza dizains, savs koka bānītis. Ārlavas bānītis ir vienīgais privātais mazbānītis Latvijā, ko veidojis Igurds Baņķis kopā ar meistardarbnīcas „Zelļi” audzēkņiem un draugiem, kurš pārvietojas pa apmēram 900 m garām sliedēm, apkārtējās ainavas vērojumam atvēlētas 30 minūtes.

Divu dienu iespaidus katrs no braucējiem liks savā domu krātuvē. Man šai vasarai un Ulbrokas bibliotēkas lasītāju ceļojumam sajūtu un baudījuma raksturs. Esam gardēži Latvijas kultūrainavas gūtajos iespaidos gan vērtīgu kultūras pieminekļu vērojumos, gan uzklausot dažādus dzīves stāstus un iepazīstot uzņēmīgus cilvēkus - savas idejas īstenotājus. Ja piedzīvotajā spēsi sadzirdēt savu dvēseli gavilējam, esi piederīgs Latvijai. Paldies uzticīgajiem ceļotājiem un sirds gudriem lasītājiem par to, ko nevar ne nosvērt, ne nomērīt, bet var tik labi atpazīt caur sirdi.

Pievienotās foto galerijas autores - mākslas vēsturniece Vita Banga un Ulbrokas vidusskolas skolotāja Džuljeta Āboliņa <http://www.stopini.lv/lv/kultura/ulbrokas-biblioteka/galerijas/galeriju><http://www.stopini.lv/lv/kultura/ulbrokas-biblioteka/galerijas/galeriju-arhivsarhivs> raksta autore Ulbrokas bibliotēkas vadītāja Daiga Brigmane

2017. gada 25. jūlijs

Ulbrokas bibliotēkas lasītāju vasaras ekskursija – Izbaudi Ziemeļkurzemi kopā ar Janīnu Kursīti. 2017. gada 8.,9. jūlijs. [Ekskursijas programma.](#)